

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูประจำการเกี่ยวกับรายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ ของกองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้ ความสำคัญของวิทยุกระจายเสียง วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา ความสำคัญของการส่งเสริมวิทยฐานะครูประจำการ กองส่งเสริมวิทยฐานะครู วิชาชุดครูและประโยชน์ของวิชาชุดครู หลักสูตรวิชาชุดครูระดับประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.) การสอนวิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ รายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ การวิจัยเกี่ยวกับวิทยุเพื่อการศึกษาในต่างประเทศ และการวิจัยเกี่ยวกับวิทยุเพื่อการศึกษาในประเทศไทย

ความสำคัญของวิทยุกระจายเสียง

วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลมาก ประชาชนสามารถทราบข่าวสารและได้รับความบันเทิงอย่างแพร่หลายรวดเร็ว วิทยุจะเข้าถึงประชาชนได้มากกว่าโทรทัศน์ เพราะราคาของเครื่องรับวิทยุถูกกว่าเครื่องรับโทรทัศน์มาก และรัศมีกำลังส่งของวิทยุแพร่กระจายไปได้ไกลกว่าโทรทัศน์ เพราะเหตุนี้วิทยุจึงเป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงประชาชนได้ดีกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ (อุฬาร เนื่องจำนงค์ 2520 : 1)

ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลข เมื่อ พ.ศ. 2457 เป็นครั้งแรก ต่อมาในปี พ.ศ. 2470 ได้แก้ไขพระราชบัญญัติวิทยุโทรเลข ให้ประชาชนมีเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงได้ และได้เปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงถาวรแห่งแรกขึ้นที่วังพญาไท ใช้ชื่อสถานีวิทยุกรุงเทพฯ ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มาจนทุกวันนี้ (อัมพร มีศุข และคณะ 2515 : 36)

ในปัจจุบันนี้วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพอย่างยิ่งในการนำมาใช้กับการศึกษา เพราะวิทยุมีคุณลักษณะดังนี้

Mckown และ Wittich and Schuller ได้กล่าวถึงคุณค่าของวิทยุต่อการศึกษาไว้คล้ายคลึงกัน พอจะประมวลได้โดยสรุปดังนี้

1. วิทยุสามารถนำเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันไปสู่ผู้ฟังได้อย่างรวดเร็ว
2. วิทยุนำผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ มาให้ความรู้แก่คนหมู่มากได้พร้อมกัน
3. วิทยุทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกร่วมไปกับรายการที่ฟัง
4. วิทยุสามารถให้ประสบการณ์ที่ได้จัดเตรียมไว้อย่างดีแก่ผู้ฟัง
5. วิทยุช่วยแก้ปัญหาในเรื่องความห่างไกลระหว่างแหล่งวิชากับผู้เรียน
6. การศึกษาทางวิทยุนี้มีไว้เพื่อการรับฟังแต่อย่างเดียว แต่จะมีส่วนช่วยให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ตามมาอีกด้วย (Mckown 1949 : 294 - 303) และ (Wittich and Schuller 1953 : 259)

James S. Kinder ได้กล่าวถึงประโยชน์ของวิทยุที่นำมาใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. สะดวกและประหยัดในการที่นำครูผู้ชำนาญในการสอน หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ เข้ามาสู่ห้องเรียน ซึ่งหมายถึงว่า เด็กนักเรียนมีโอกาสที่จะได้เรียนกับครูผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญอย่างแท้จริง หรือได้เรียนกับผู้มีความเชี่ยวชาญในบางวิชาโดยตรง
2. บทเรียนทางวิทยุเราสามารถบันทึกไว้ฟังได้ในโอกาสหลัง
3. วิทยุสามารถไปได้ไกลทุกหนทุกแห่ง เข้าถึงคนได้จำนวนมากที่สุด และทุกประเภทรวมทั้งผู้อ่านหนังสือไม่ออก ทำให้มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ที่อยู่ในชนบทห่างไกล
4. เวลาฟังไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียน นอกห้องเรียนก็มีโอกาสฟังได้เสมอ
5. เป็นสื่อที่ดีอันหนึ่งที่สามารถถ่ายทอดเหตุการณ์ในอดีตและเหตุการณ์พิเศษ ในปัจจุบันได้อย่างรวดเร็ว
6. เป็นสื่อที่ดีในการช่วยให้เด็กมีส่วนร่วมในการเตรียมบทเรียน
7. ใช้ได้ทุกสถานที่ ประหยัดค่าใช้จ่าย ใช้ง่ายเพียงแต่หมุนปุ่มเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (James S. Kinder 1965 : 82 - 83)

ชม ภูมิภาค กล่าวว่าวิद्यุกระจายเสียงมีลักษณะ เฉพาะหลายประการที่ทำให้วิद्यุกระจาย-เสียง เป็นสื่อที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาดังนี้

1. สะดวกในการสื่อสาร วิद्यุกระจายเสียงมีความสามารถจะส่งความรู้ไปได้อย่างรวดเร็วถึงคน เป็นจำนวนมาก ในทุกส่วนของประเทศ ครูและผู้รับจะอยู่ห่างไกลกันก็ไม่เป็นปัญหา สื่อสัมพันธ์ระหว่างสองฝ่ายก็ เหมือนกับอยู่ต่อหน้ากัน
2. ความเป็นจริง (Sense of Reality) วิद्यุกระจายเสียงสามารถที่จะนำเหตุการณ์จริง ชีวิตจริง เข้ามาสู่ห้องเรียนได้ ซึ่งครูไม่สามารถทำได้
3. คุณสมบัติทางเทคนิค วิद्यุกระจายเสียงสามารถใช้เทคนิคทางการจัดรายการที่จะสามารถทำให้ผู้รับเกิดความ เข้าใจอย่างลึกซึ้งได้
4. ความทันกาล (Timeliness) เหตุการณ์ต่าง ๆ ความรู้ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ วิद्यุสามารถเสนอความรู้ที่ทันสมัยตลอดเวลา สามารถทัน เหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น

นอกจากนี้ ยังได้แบ่งรายการทางการศึกษาของวิद्यุกระจายเสียงไว้ 4 ประเภท คือ

1. รายการเพื่อการสอนในห้องเรียนโดยตรง
2. รายการเสริมการสอนในห้องเรียน
3. รายการศึกษาผู้ใหญ่ที่เป็นแบบแผน เป็นการสอนเพื่อเลื่อนระดับความรู้ในชั้นต่าง ๆ รวมทั้งมหาวิทยาลัยเปิด หรือมหาวิทยาลัยทางอากาศ
4. รายการศึกษาผู้ใหญ่ที่ไม่เป็นแบบแผน เป็นการเพิ่มพูนความรู้ทั่ว ๆ ไป (ชม ภูมิภาค 2520 : 18)

สรุปได้ว่า วิद्यุกระจายเสียงเป็นสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้กับการศึกษา เพราะวิद्यุสามารถแพร่กระจายเสียงไปถึงคนฟังได้จำนวนมากที่สุด รวมทั้งผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ก็สามารถรับฟังได้

วิद्यุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา

ในปัจจุบันนี้ประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลกได้นำเอาวิद्यุกระจายเสียงมาใช้ เพื่อการศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยมีจุดมุ่งหมายใหญ่ ๆ 2 ประการคือ

ประการแรก วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาของประชาชน เป็นการให้การศึกษากับคนทุกวัย เพื่อส่งเสริมความรู้ในด้านข่าวสาร เหตุการณ์ ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การแนะแนวอาชีพ ตลอดจนความรู้รอบตัวที่จำเป็นที่ทุกคนควรรู้

ประการที่สอง วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาโดยตรง เป็นการส่งรายการต่าง ๆ เป็นบทเรียนไปถึงผู้เรียน ช่วยเหลือครูในฐานะเป็นอุปกรณ์การสอน หรือสื่อการสอนชนิดหนึ่ง (ร่วมศักดิ์ แก้วปลั่ง และอนันต์ธนา อังกินันท์ 2524 : 11)

การนำเอาวิทยุกระจายเสียงมาใช้ในการศึกษานั้น แต่ละประเทศอาจจะมีวิธีการและลักษณะการนำมาใช้แตกต่างกันออกไป ซึ่งจะได้กล่าวสรุปการใช้วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา ดังนี้

ประเทศออสเตรเลีย ได้นำเอาวิทยุกระจายเสียงมาใช้ในการสอนทางไกลและเป็นสื่อการจัดรายการ ซึ่งการดำเนินการอยู่ในขณะนี้ แบ่งออกเป็น 3 แบบ ด้วยกันคือ

1. ABC รัฐเป็นผู้จัด การให้การศึกษาทางสถานีวิทยุนี้ เป็นการให้การศึกษาทั่วไป ออกอากาศไปทั่วประเทศ ความรู้ที่จัดออกอากาศส่วนใหญ่เป็นความรู้ด้านวิชาการที่นักเรียนไม่ว่าจะอยู่ในรัฐใด ก็ต้องเรียนเหมือน ๆ กัน เช่น วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ฯลฯ

การจัดดำเนินการของสถานีวิทยุ ABC จัดอย่างมีระบบเวลาออกอากาศที่แน่นอน โดยจัดดังนี้

1.1 จัดทำตารางออกอากาศส่งไปให้โรงเรียนทุกแห่งล่วงหน้า

1.2 จัดทำคู่มือครู เพื่อแนะนำเกี่ยวกับการฟัง และภายหลังจากที่เด็กได้รับฟังแล้ว ควรตั้งคำถาม ถามเด็กอย่างไรบ้าง

1.3 จัดทำคู่มือคำบรรยายสำหรับผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังอ่านประกอบการฟังจะทำให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

การออกอากาศทางวิทยุของสถานี ABC จะมีการติดตามผล โดยส่งเจ้าหน้าที่ไปสังเกตพฤติกรรมกรับฟังของนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ ว่ามีความสนใจมากน้อยเพียงใด และออกแบบสอบถามถามครูเกี่ยวกับความสนใจของนักเรียน ความยากง่าย และความเหมาะสมของรายการที่จัดออกอากาศ

2. Commercial Radio เป็นการจ้ดรายการวิทยุที่อาศัยการโฆษณาเป็นหลัก และการดำเนินรายการอยู่ได้ด้วยค่าอุปถัมภ์รายการ รัฐไม่มีส่วนช่วย รายการที่ออกอากาศ มีทั้งด้านการศึกษา และบันเทิง ซึ่งเป็นเรื่องที่กำลังอยู่ในความสนใจของผู้ฟังในขณะนั้น การจ้ดดำเนินรายการนั้นจะใช้เจ้าหน้าที่ดำเนินรายการน้อย ส่วนใหญ่จะใช้คอมพิวเตอร์ ควบคุมในการจ้ดออกอากาศแทน

3. Access Radio หรือ Public Radio เป็นการจ้ดรายการวิทยุเพื่อให้ชนกลุ่มน้อย (Minority Group) การดำเนินงานนี้รัฐให้การสนับสนุนด้วยเงินจำนวนเล็กน้อย แต่สถานีวิทยุจะได้รับเงินบริจาคจากสมาชิกผู้รับฟัง รายการต่าง ๆ ที่ออกอากาศไม่มีการโฆษณา และเป็นรายการที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น ในท้องถิ่นนั้นมีอาชีพเกี่ยวกับการเกษตร ก็จ้ดรายการให้ความรู้ทางด้านเกษตร การดำเนินงานจ้ดโดยอาสาสมัครโดยไม่ได้รับเงินเดือน (วัน สัปดาห์ละอาทิตย์ และคณะ 2525 : 9 - 10)

ประเทศอังกฤษ การใช้วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา รัฐบาลมอบอภิสิทธิ์บริการการกระจายเสียงในประเทศให้แก่องค์การ B.B.C. องค์การกระจายเสียงแห่งราชอาณาจักร (The British Broadcasting Corporation) เพียงองค์การเดียวเท่านั้น องค์การนี้ดำเนินการภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติที่รัฐบาลกำหนดโดยเฉพาะ นอกจากนี้สถานี B.B.C. ยังจ้ดรายการทางการศึกษาเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยเปิดด้วย โดยมหาวิทยาลัยจะจ่ายค่าธรรมเนียมให้ตามสัญญาของแต่ละปี รายการวิทยุรายการหนึ่ง ๆ ใช้เวลาสอนประมาณ 20 นาที

ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ใช้วิทยุกระจายเสียงส่งเสริมการศึกษาผู้ใหญ่ในท้องถิ่นห่างไกลจากเมืองตามชนบทต่าง ๆ โดยมุ่งที่จะปูพื้นฐานการศึกษาระดับผู้ใหญ่ เพื่อที่จะได้มีโอกาสศึกษาในระดับวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย เช่น รัฐโอคลาโฮมา (Oklahoma) และ แคลิฟอร์เนีย (California) เป็นต้น ผู้ดำเนินการส่วนมากจะเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐแต่ละรัฐ และยังมีหน่วยงานของรัฐเข้าไปดำเนินงานนี้ด้วย วิทยุศึกษาขององค์การนักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีชื่อเสียงในสหรัฐ คือ โรงเรียนทางอากาศภาค เอฟ เอ็ม (F.M.) ชื่อโรงเรียนทางอากาศ เอฟ เอ็ม นิวยอร์กสเตตเอ็มไพร์ (New York States Empire F.M. School of

the AIR) ส่งกระจายเสียงถ่ายทอดถึง 12 สถานี ส่วนวิทยุโรงเรียนตามโรงเรียนมัธยมต่าง ๆ มักจะมีศูนย์อยู่ ณ เมืองใดเมืองหนึ่งที่จะเป็นศูนย์กลางของการศึกษาได้ เช่น แคลิฟอร์เนีย จะมีศูนย์กลางการศึกษาอยู่ที่ Orange County ซึ่งจะส่งกระจายเสียงไปตามเมืองต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการผลิตรายการสำหรับนักเรียนพิการ ซึ่งไม่สามารถไปโรงเรียนได้เหมือนนักเรียนปกติ เรียกว่า โรงเรียนมัธยมทางอากาศ (High School of the Air) ซึ่งเด็กพิการเหล่านี้จะได้รับเครื่องรับวิทยุ เอฟ เอ็ม (F.M.) หนังสือเรียน สมุดทำกำรบ้าน แผนที่ และอุปกรณ์การเรียนอื่น ๆ นอกจากนี้ก็มีการส่งคำถามให้นักเรียน และมีการทดสอบความรู้อยู่เสมอ วิชาที่ทำการสอนมี ภาษาอังกฤษ สังคมวิทยา และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

ประเทศฝรั่งเศส รัฐบาลเป็นผู้จัดโดยมอบให้สำนักงานวิทยุและโทรทัศน์โรงเรียนดำเนินงาน โดยจัดรายการวิทยุเพื่อการศึกษาสำหรับผู้ฟัง 4 ประเภท คือ

1. รายการสำหรับนักเรียนและนักศึกษาที่กำลังเรียนในท้องเรียน เป็นรายการสอนวิชาในหลักสูตรของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยโดยตรง
2. รายการสำหรับนักเรียนฟังขณะที่ไม่ได้อยู่ในท้องเรียน หรือในคอนมิตภาคเรียน เป็นรายการที่เกี่ยวกับวิชาที่สอนในท้องเรียน และการบ้านที่ครูให้ทำ ครูประจำชั้นอาจแนะนำให้นักเรียนคอยฟังรายการที่บ้าน แล้วนำมาอภิปรายในวันรุ่งขึ้น หรือตอนเปิดเทอมก็ได้
3. รายการสำหรับผู้ใหญ่ มีทั้งรายการประเภทฝึกฝนอาชีพ และเพิ่มพูนความรู้ เช่น ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ทบทวนความรู้เก่า ๆ ที่ได้เรียนมาแล้วในโรงเรียน เพื่อกันลืม สอนเกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับสังคมปัจจุบัน และปัญหาชีวิตประจำวันต่าง ๆ
4. รายการสำหรับครู เพื่อขยายขอบเขตความรู้ของครู นอกเหนือไปจากการอ่านหนังสือตำรา นอกจากนี้ก็ส่งเสริมความรู้ในด้านวิธีการสอน ปรัชญาการศึกษา และการใช้อุปกรณ์การสอน เป็นต้น

นอกจากนี้ประเทศฝรั่งเศสยังมีการสอนทางวิทยุอีกประการหนึ่ง เรียกว่า เรดิโอวิชั่น (Radio Vision) เป็นการสอนทางวิทยุอย่างเดียวกับวิทยุโรงเรียน แต่ทางโรงเรียนจะมีสไลด์ หรือฟิล์มสตริป ฉายประกอบให้นักเรียนได้เห็นภาพต่าง ๆ ที่นักเรียนฟังทางวิทยุด้วย บทเรียนแต่ละบทออกอากาศไปเข้าท้องเรียน ส่วนอุปกรณ์นั้นทางโรงเรียนต้องซื้อ

เก็บไว้เป็นชุด ๆ แล้วนำออกมาใช้ประกอบบทเรียนวิทยุในเรื่องนั้น ๆ การออกอากาศเมื่อใด นั้นทางสำนักงานวิทยุและโทรทัศน์โรงเรียน (R.T.S.) จะพิมพ์ตารางออกอากาศส่งไปตาม โรงเรียนล่วงหน้า

ประเทศรัสเซีย เป็นประเทศที่ใช้สื่อมวลชนให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์หรือวิทยุ สำหรับวิทยุนั้นถือเป็นเครื่องมือทางการศึกษาที่สำคัญอย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะในระดับรัฐบาลหรือส่วนของท้องถิ่น รายการวิทยุของรัสเซียจัดโปรแกรมวิทยุทางการศึกษาแก่เยาวชนของชาติตั้งแต่ระดับเด็กเล็ก ๆ เด็กวัยรุ่น (มัธยมศึกษา) และระดับอุดมศึกษา ลักษณะของรายการมีทั้งในรูปของการสัมภาษณ์ การสนทนา การแนะนำ การแสดงหรือละคร ข่าวกจากโรงเรียนและข่าวของเยาวชนในต่างประเทศด้วย อย่างไรก็ตามรูปแบบของสื่อการสอน ไม่ว่าจะวิทยุ หรือโทรทัศน์ จะได้รับการควบคุมจากส่วนกลาง ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาล (รวมศักดิ์ แก้วปลั่ง และอนันต์ธนา อังกินันท์ 2524 : 11-21)

สำหรับในประเทศไทย วิทยุกระจายเสียงนับว่าเข้าถึงประชาชนได้เกือบร้อยละร้อย เพราะจากการสำรวจทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2518 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีเครื่องรับวิทยุสำหรับฟังข่าวสารจากทางราชการ ปัจจุบันนี้มีสถานีวิทยุกระจายเสียงทุกแห่งเป็นของหน่วยราชการ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก และเป็นตัวกลางการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของรัฐบาล โดยมีคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) ส่วนรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา นั้น เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายของการให้การศึกษา มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกสถานศึกษา และกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในสถานศึกษา ดังนั้นการใช้วิทยุเพื่อการศึกษาจัดได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. เพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน มีการจัดทำรายการวิทยุให้เป็นอุปกรณ์การศึกษาประเภทหนึ่ง โดยให้สัมพันธ์กับเนื้อหาในหลักสูตร วิธีสอน เพื่อเป็นบริการแก่นักศึกษานักเรียน และครูผู้สอน
2. เพื่อศึกษานอกโรงเรียน เป็นการจัดรายการวิทยุโดยมุ่งให้กับผู้ฟังที่อยู่นอกสถานบันการศึกษาหรือไม่มีโอกาสเข้าเรียนในสถาบัน เนื้อหามุ่งให้ความรู้ในหลักสูตรพิเศษ อาชีพ และสภาพแวดล้อม

๓. เพื่อการศึกษามวลชน จัดดำเนินรายการโดยสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม เป็นต้น เนื้อหาเป็นการเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ สุขอนามัย กฎหมายปกครอง และความเป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม วัฒนธรรมอันดี และรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม (ยุทธนา สาริยา 2527 : 45)

สำหรับรายการวิทยุเพื่อการศึกษาออกโรงเรียนนั้น กลุ่มเป้าหมาย คือ บุคคลที่อยู่นอกสถานศึกษา ที่การศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมการศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาในระดับอุดมศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และกองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู ซึ่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นมหาวิทยาลัยเปิดแบบตลาดวิชา ได้ใช้วิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะขยายห้องเรียนออกไป เนื่องจากมีห้องเรียนไม่เพียงพอ ส่วนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นมหาวิทยาลัยเปิด ใช้ระบบการสอนแบบทางไกล เป็นการให้การศึกษาตลอดชีวิต เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและพัฒนาคุณภาพของประชาชนโดยทั่วไป การให้การศึกษาของมหาวิทยาลัยไม่มีชั้นเรียน จึงจำเป็นต้องใช้สื่อการสอนทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ สำหรับกองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู ใช้วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา โดยมุ่งที่จะให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูประจำการจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 400,900 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ครูประจำการที่ต้องการเพิ่มวุฒิในระดับประกาศนียบัตรพิเศษวิชาการศึกษา (พ.กศ.) จำนวน 5,800 คน ระดับประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.) จำนวน 35,100 คน และครูประจำการทั่วไปที่ฟังรายการวิชาชุดครูทางวิทยุกระจายเสียง เพื่อเสริมความรู้ประมาณ 360,000 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525 : 12)

ความสำคัญของการส่งเสริมวิทยฐานะครูประจำการ

การส่งเสริมวิทยฐานะให้กับครูประจำการ ได้แก่ การให้การศึกษาแก่ครูประจำการ ซึ่งพอจะแบ่งได้เป็นสองระยะ คือ การศึกษาก่อนออกไปประกอบอาชีพครู หรือ เรียกว่า การศึกษาก่อนประจำการ (pre-service education) และการศึกษาระหว่างประจำการ (in-service education) คือ เมื่อประกอบอาชีพครูไปแล้วช่วง เวลาหนึ่งให้ครูประจำการเหล่านี้ได้เข้ามาศึกษา เพื่อเป็นการปรับปรุงคุณภาพ จะทำให้เป็นสะพาน เชื่อมโยงนำ นวัตกรรมใหม่ ๆ ทาง การเรียนการสอน เข้าไปสู่โรงเรียน หรือ เข้าไปปฏิบัติจริงในห้องเรียน อีกทั้งจะ เป็นการเพิ่มพูนคุณวุฒิของครูอีกด้วย

ในเรื่องของการส่งเสริมวิทยฐานะให้กับครูประจำการนี้ ได้มีผู้เสนอแนวคิดในการ ส่งเสริมครูประจำการไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

Charles and Cushman ได้เสนอแนวคิดในการส่งเสริมครูประจำการไว้ว่า "ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการเรียนการสอนทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ปรับปรุงดำ เนินงาน การส่งเสริมคุณภาพของครูประจำการให้มีประสิทธิภาพ" (Charles and Cushman 1954: 503)

Hass ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการส่งเสริมครูประจำการ 3 ประการด้วยกันคือ

1. เพื่อส่งเสริมและปรับปรุงด้านวิชาชีพของครู เพื่อความก้าวหน้าในการสอน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้ครูเกิดความรู้และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่
 2. เพื่อต้องการช่วยเหลือครูใหม่ในการปรับตัว และรับผิดชอบต่องานใหม่
 3. ช่วยขจัดข้อบกพร่องพื้นฐานบางประการสำหรับการเตรียมครู ทั้งนี้เพราะการเตรียมครูก่อนเข้าปฏิบัติงานยังมีความบกพร่องไม่รัดกุมพอ (Glen C. Hass 1957 : 13)
- ความคิดนี้สอดคล้องกับความเห็นของ Dutt ซึ่งกล่าวไว้ว่า การส่งเสริมครูประจำการนั้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครู ครูใหญ่ ผู้บริหารการศึกษาได้ร่วมกันศึกษาเพื่อแสวงหาทิศทางใหม่ทางการศึกษา รวมทั้งการค้นคว้าวิจัยทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ ในการสอน เพื่อ เป็นการสร้าง

สรรค์ความรู้ใหม่ ๆ และเพื่อช่วยเหลือสถาบันการศึกษาที่ด้อย ปรับปรุงทักษะการเป็นครู (Buelah C. Dutt 1961 : 12-13)

Harris มีความเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมครูประจำการเพิ่มเติมไปจาก Dutt คือ Harris เน้นในเรื่องขวัญและกำลังใจ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูประจำการ เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ครูเกิดกำลังใจที่จะสร้างสมรรถภาพในการสอนและการปฏิบัติงานได้ดีกว่าการปรับปรุงในด้านใดทั้งสิ้น (Ban M. Harris 1969 : 3) และในรายงานการประชุมของรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาคเอเชียมีความเห็นว่าการส่งเสริมวิทยฐานะครูประจำการเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพราะ

1. เพื่อให้ครูได้มีโอกาสรปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยต่อความก้าวหน้าทางวิทยาการ และทฤษฎีใหม่ ๆ
2. สนับสนุนให้ครูที่มีวุฒิครุต่ำ หรือครูที่ไม่ได้รับการฝึกฝนมีโอกาสเพิ่มวุฒิให้สูงขึ้น
3. ช่วยเหลือครูที่มีวุฒิได้ปรับวุฒิของคนให้สูงขึ้น (UNESCO 1965 : 108)

จากรายงานการประชุมของ ยูเนสโก เช่นเดียวกันเกี่ยวกับเรื่องความสำคัญของการส่งเสริมวิทยฐานะครูประจำการ สรุปได้ดังนี้

1. เพื่อปลูกฝังครูในเรื่อง ความรู้ในวิชาชีพครู ทศนคติ และทักษะที่จำเป็นในการสอน
2. เพื่อสนับสนุนครูให้นำความรู้ ทศนคติ และทักษะนำไปใช้ในการสอน
3. เพื่อให้ช่วยส่งเสริมให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลดี
4. เพื่อเป็นเครื่องมือของการพัฒนาตนเองของครู (UNESCO 1975 : 72-74)

นอกจากนี้ กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการส่งเสริมครูประจำการไว้ดังนี้

1. เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการให้สนองหน่วยงานผู้ใช้ครู

2. เพื่อเป็นการให้บริการทางการศึกษาแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาในท้องถิ่นอย่างเสมอภาค

3. เพื่อยกสถานภาพของวิชาชีพครูให้สูงขึ้น

4. เพื่อเพิ่มพูนวิทยฐานะแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้สูงขึ้น

(กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2522 : 11 - 12)

จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมครูประจำการมีประโยชน์และมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษารวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อตัวครูเอง ซึ่ง Warren ได้สรุปหลักการส่งเสริมและให้การศึกษาก่อนครูประจำการไว้ว่า การให้การศึกษาก่อนครูประจำการควรเป็นความต้องการของครู และควรพิจารณาถึงความจำเป็นมาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาก่อนครูประจำการ และถ้าใช้เวลาเกินจากเวลาทำงานปกติของครู ต้องให้การชดเชยอย่างเหมาะสม (Fienberg Marvin Warren 1974 : 3561 A.)

นอกจากนี้ Pires ได้เสนอแนะให้สถาบันการศึกษาแห่งเอเชีย จัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อส่งเสริมครูประจำการสรุปได้ดังนี้

1. ให้บริการช่วยเหลือครู สังเกตการสอนหรือศึกษาปัญหา
2. จัดให้ครูที่มีความสามารถดีเด่นช่วยเหลือแนะนำครูอื่น ๆ
3. การประชุมพิเศษครูใหม่
4. การประชุมเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะประชุมครูที่อยู่ชนบทห่างไกล
5. การสอนทางไปรษณีย์ (Edward A. Pires 1967 : 19)

จากแนวคิดข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า การส่งเสริมหรือการให้การศึกษาก่อนครูประจำการ คือการนำบุคลากรกลับเข้ามาสู่สถาบันที่เป็นแหล่งผลิตอีกครั้ง หลังจากได้ปฏิบัติงานอยู่ระยะหนึ่ง เพื่อซ่อมเสริมสิ่งที่ขาดตกบกพร่องให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้นมา ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อครูจะได้พัฒนามาตรฐานของวิชาชีพ ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทั้งยังเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ตลอดจนเพิ่มวุฒิทางการศึกษาก่อนครูให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ครูได้มีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และมี

กำลังใจในการปฏิบัติงานต่อไป และด้วยตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็น ดังนั้น กรมการฝึกหัดครูจึงได้จัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบงานด้านนี้โดยตรง คือ กองส่งเสริม-วิทยฐานะครู

กองส่งเสริมวิทยฐานะครู

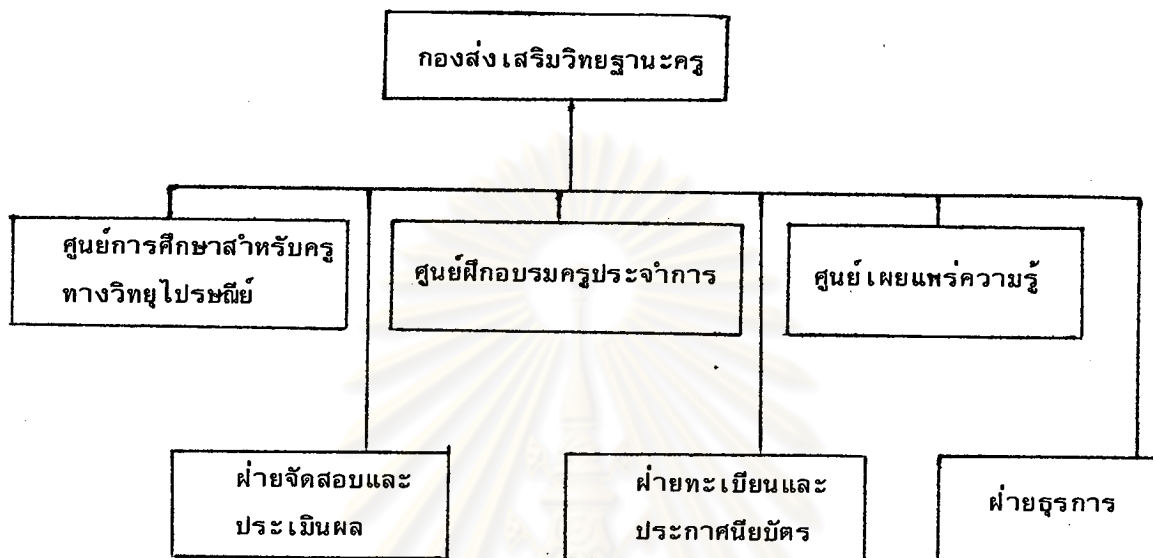
กองส่งเสริมวิทยฐานะครู เป็นส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกองสังกัดอยู่ในกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2451 ซึ่งเดิมชื่อว่า กองสอบไล่วิชา ต่อมาในปี พ.ศ. 2497 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งกรมการฝึกหัดครูขึ้น จึงได้เปลี่ยนมาเป็น กองส่งเสริมวิทยฐานะ จนกระทั่งถึง พ.ศ. 2515 ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 จึงได้เปลี่ยนชื่อ กองส่งเสริมวิทยฐานะ เป็น กองส่งเสริมวิทยฐานะครู (กรมการฝึกหัดครู 2522 : 85 - 86) มีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมวิทยฐานะให้แก่ครูประจำการ และผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการศึกษา โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีโอกาสจะเข้าไปศึกษาหาความรู้ตามสถานศึกษาต่าง ๆ ได้ โดยจัดให้การศึกษาในระบบวิชาชุดครู ซึ่งเป็นการศึกษาประเภทนอกโรงเรียน ได้จัดดำเนินงานดังนี้

1. งานสอน ฝึกอบรม และเผยแพร่ความรู้ในระบบวิชาชุดครู
2. งานสอบวิชาชุดครู
3. งานออกประกาศนียบัตรวิชาชุดครู

กองส่งเสริมวิทยฐานะครู แบ่งส่วนราชการออกเป็น 6 หน่วยงาน คือ 3 ศูนย์ กับ 3 ฝ่าย ดังนี้

1. ศูนย์การศึกษาสำหรับครูทางวิทยุไปรษณีย์
2. ศูนย์ฝึกอบรมครูประจำการ
3. ศูนย์เผยแพร่ความรู้
4. ฝ่ายจัดสอบและประเมินผล
5. ฝ่ายทะเบียนและประกาศนียบัตร
6. ฝ่ายธุรการ

แผนผังการแบ่งส่วนราชการของกองส่งเสริมวิทยฐานะครู

งานในหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละศูนย์ และฝ่าย มีดังนี้

ศูนย์การศึกษาสำหรับครูทางวิทยุไปรษณีย์ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเขียนคำบรรยายวิชาชุดครูสำหรับอ่านออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง เขียนบทเรียน และแบบฝึกหัดส่งให้ผู้เรียนศึกษาพร้อมกับฝึกทำด้วย จัดตรวจแบบฝึกหัดที่ผู้เรียนทำส่งมา เขียนความรู้วิชาชุดครูบันทึกลงเทปดัดลบ เพื่อให้ครูนำไปฟังประกอบการเรียน เดินทางออกไปพบครูประจำการในส่วนภูมิภาค และเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ

ศูนย์ฝึกอบรมครูประจำการ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับจัดสอนครูประจำการ ประเภท ข. (ความรู้ ม.ศ.๓) วิชาวิทยาศาสตร์ 400 ชั่วโมง จัดดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาในระหว่างปิดภาคเรียนฤดูร้อน (อ.ศ.ร.) และจัดฝึกอบรมให้ครูประจำการเป็นครั้งคราว

ศูนย์เผยแพร่ความรู้ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับจัดพิมพ์เอกสาร อุปกรณ์การสอน และจัดบริการการใช้สื่อทัศนวัสดุ

ฝ่ายจัดสอบและประเมินผล ปฏิบัติงานเกี่ยวกับรับสมัครสอบ และจัดสนามสอบ ออกข้อสอบ พิมพ์ข้อสอบ ตรวจกระดาษคำตอบ ทำผลการสอบ ประเมินผลการสอบ วิจัยและติดตามผล

ฝ่ายทะเบียนและประกาศนียบัตร ปฏิบัติงานเกี่ยวกับออกประกาศนียบัตร
ใบแทนประกาศนียบัตร ใบควบคุมประกาศนียบัตร ใบรับรองความรู้ ตรวจสอบวุฒิ ทำทะเบียน
ประวัติผู้สอบวิชาชุดครู และเป็นนายทะเบียนกลางของสภาการศึกษา

ฝ่ายธุรการ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานสารบรรณ งานพัสดุ คุรุภัณฑ์ งาน
การเงินและงบประมาณ งานบุคลากรภายในกอง และงานวางแผน (กองส่งเสริมวิทยฐานะครู
2526 : 4 - 7)

จากงานหลักซึ่งเป็นหน้าที่ที่สำคัญของ กองส่งเสริมวิทยฐานะครูรับผิดชอบอยู่
ได้แก่ การดำเนินงานเกี่ยวกับวิชาชุดครู ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

วิชาชุดครูและประโยชน์ของวิชาชุดครู

วิชาชุดครู คือ การศึกษาระบบหนึ่ง เป็นระบบของการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งจัด
ขึ้นสำหรับครูประจำการโดยตรง เพื่อช่วยให้ครูประจำการที่ทำการสอนอยู่ตามโรงเรียนต่าง ๆ
ทั่วประเทศ ทั้งในเมืองและในชนบท โดยเฉพาะในท้องถิ่นกันดาร ได้มีโอกาสแสวงหาความรู้
เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อครูประจำการมีความรู้ที่ย่อมจะสั่งสอนอบรมเยาวชน ตลอดจนปฏิบัติงาน
ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น การที่ครูประจำการมีความรู้ ย่อมจะช่วยให้สอบวิชาชุด
ครูได้ และจะได้รับประกาศนียบัตรที่จะนำไปปรับวุฒิเลื่อนขั้นเงินเดือน เลื่อนตำแหน่งได้ หรือ
กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า วิชาชุดครู คือ ระบบการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมวิทยฐานะครู โดยช่วย
ให้ครูที่ยังไม่มีวุฒิกฎได้มีวุฒิกฎ และครูที่มีวุฒิต่ำได้มีวุฒิส่งขึ้น

ประโยชน์ของวิชาชุดครู

ถึงแม้ว่ากองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการศึกษาธิการ จะได้จัดดำเนินการวิชา
ชุดครูมาเป็นเวลานานแล้วก็ตาม แต่จะเห็นได้ว่า ระบบวิชาชุดครูก็ยังคงเป็นประโยชน์ มี
คุณค่า ทันสมัย และเหมาะสมอย่างยิ่งกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของบ้านเมืองเราทราบ
จนกระทั่งทุกวันนี้ ประโยชน์ของวิชาชุดครูกล่าวเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. วิชาชุดครู ได้ช่วยให้ครูมีโอกาสที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมอยู่
เสมอ

2. วิชาชุดครู ช่วยแก้ปัญหาในเรื่อง ครูที่ไม่มีโอกาสจะไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากสถานศึกษาโดยตรงได้เป็นอย่างดี เพราะวิธีการของวิชาชุดครูเปิดโอกาสให้ครูทุกคนศึกษาเล่าเรียนได้ไม่ว่าจะมีภูมิลำเนาอยู่ที่ไหน มีฐานะทางเศรษฐกิจอย่างไร หรือมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมากเพียงใด ถ้าต้องการที่จะศึกษาเล่าเรียนแล้วจะมีโอกาสเสมอ

3. วิชาชุดครู ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายทั้งของรัฐ และของครูประจำการเองได้เป็นอันมาก เพราะการจัดการศึกษาในระบบวิชาชุดครูนี้ รัฐไม่จำเป็นต้องสร้างอาคารสถานที่ ไม่ต้องซื้อวัสดุครุภัณฑ์ในการจัดเป็นห้องเรียน ไม่ต้องจ้างบุคลากร เช่น อาจารย์ เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ตลอดจนคนงานภารโรง เป็นจำนวนมาก ๆ ทางด้านครูประจำการก็ไม่จำเป็นต้องเดินทางไปยังสถานศึกษา ทำให้ประหยัดค่าพาหนะ ค่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ได้มาก

4. วิชาชุดครู ช่วยให้ครูประจำการได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนโดยที่ไม่ต้องทิ้งชั้นเรียนที่ตนเองสอน ซึ่งเป็นการช่วยลดปัญหาการขาดครู ทำให้นักเรียนได้เรียนกับครูอย่างเต็มที่

5. วิชาชุดครู ช่วยให้ครูประจำการมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะการประกอบกิจการงานใด ๆ ก็ตาม หากผู้ปฏิบัติงานมองเห็นความก้าวหน้าและความมั่นคงในอาชีพของตน ย่อมจะมีขวัญและกำลังใจในการทำงานยิ่งขึ้น ครูประจำการก็เช่นเดียวกัน เมื่อมองเห็นความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพการเป็นครู ก็ย่อมจะทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ และกำลังความคิด พร้อมทั้งจะอุทิศตนให้กับการฝึกอบรมสั่งสอนเยาวชนอย่างเต็มที่ ดังนั้นวิชาชุดครูจึงนับว่า เป็นระบบการศึกษาที่มีค่า มีความหมาย และเป็นแรงจูงใจอันสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของครูประจำการ

วิชาชุดครูที่จัดดำเนินการอยู่ในปัจจุบันนี้ มีหลักสูตร 2 ประเภท คือ

1. หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรพิเศษวิชาการศึกษา ใช้อักษรย่อว่า พ.กศ. (ซึ่งเทียบเท่ากับ ม.ศ.5 หรือ ม.8 เดิม)
2. หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษมัธยม ใช้อักษรย่อว่า พ.ม. (ซึ่งเทียบเท่ากับระดับอนุปริญญา)

หลักสูตรทั้งสองประเภทดังกล่าว ได้กำหนดวิชาต่าง ๆ รวมกันเป็นชุดวิชา มีชุดวิชาบังคับที่ทุกคนต้องสอบ และชุดวิชาให้เลือกสอบ ตามความถนัดของแต่ละบุคคล ใน
 นี้จะขอกล่าวถึงหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรประโยศครูพิเศษมัธยม (พ.ม.) เท่านั้น

หลักสูตรวิชาชุดครูระดับประกาศนียบัตรประโยศครูพิเศษมัธยม (พ.ม.)

หลักสูตรวิชาชุดครูระดับ พ.ม. ซึ่งเทียบเท่ากับระดับอนุปริญญา ผู้ที่มีสิทธิสอบ
 วิชาชุดครูในหลักสูตรดังกล่าวนี้ ได้แก่ ผู้ที่เป็นครูอาจารย์ที่ทำการสอนอยู่ในสถานศึกษาเป็น
 ประจำ ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ หรือกระทรวง ทบวงกรมอื่น หรือคณะสงฆ์
 และผู้ที่ปฏิบัติราชการอยู่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สำหรับรายละเอียดของหลักสูตร
 วิชาชุดครูระดับ พ.ม. ประกอบด้วยชุดวิชาต่าง ๆ ในแต่ละหมวดชุดวิชา ดังนี้

1. หมวดชุดวิชาบังคับ มี 1 ชุดวิชา คือ

1.1 ชุดวิชาครู ประกอบด้วย

- วิชาหลักการศึกษาและประวัติการศึกษา
- วิชาหลักการสอน
- วิชาจิตวิทยา
- วิชาสุขศาสตร์ในโรงเรียน

2. หมวดชุดวิชาเลือก มี 5 ชุดวิชา คือ

2.1 ชุดวิชาภาษาไทย ประกอบด้วย

- วิชาหลักภาษาไทย
- วิชาวรรณคดีและประวัติวรรณคดีไทย
- วิชาแต่งความไทย
- วิชาวิธีสอนภาษาไทย

2.2 ชุดวิชาวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย

- วิชาฟิสิกส์
- วิชาเคมี
- วิชาชีววิทยา
- วิชาวิธีสอนวิทยาศาสตร์

2.3 ชุดวิชาภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย

- วิชาการใช้ภาษาอังกฤษ
- วิชาวรรณคดีอังกฤษ
- วิชาแปลอังกฤษ
- วิชาแต่งความและย่อความอังกฤษ
- วิชาวิธีสอนภาษาอังกฤษ

2.4 ชุดวิชาสังคมศึกษาประกอบด้วย

- วิชาสังคมวิทยา
- วิชาศีลธรรม
- วิชาภูมิศาสตร์
- วิชาประวัติศาสตร์
- วิชาวิธีสอนสังคมศึกษา

2.5 ชุดวิชาคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย

- วิชาแคลคูลัส และเรขาคณิตวิเคราะห์
- วิชาพีชคณิตและตรีโกณมิติ
- วิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์

3. หมวดชุดวิชาเลือกพิเศษ มี 4 ชุดวิชา คือ

3.1 ชุดวิชาพลศึกษา ประกอบด้วย

- วิชาพลศึกษา ภาคทฤษฎี
- วิชาพลศึกษา ภาคปฏิบัติ
- วิชาวิธีสอนพลศึกษา

3.2 ชุดวิชาการละครเพื่อการศึกษา ประกอบด้วย

- วิชาการละครเพื่อการศึกษา ภาคทฤษฎี
- วิชาการละครเพื่อการศึกษา ภาคปฏิบัติ
- วิชาวิธีสอนการละครเพื่อการศึกษา

3.3 ชุดวิชาบรรณารักษศาสตร์ ประกอบด้วย

- วิชาบรรณารักษศาสตร์ ภาคทฤษฎี
- วิชาบรรณารักษศาสตร์ ภาคปฏิบัติ

3.4 ชุดวิชาสุขศึกษา ประกอบด้วย

- วิชาสุขศึกษา ภาคทฤษฎี
- วิชาสุขศึกษา ภาคปฏิบัติ
- วิชาวิธีสอนสุขศึกษา

จากรายละเอียดของหลักสูตรวิชาชุดครุระดับ พ.ม. ดังกล่าวข้างต้น ผู้สมัครสอบจะต้องสอบชุดวิชาต่าง ๆ ให้ได้ดังนี้

ระดับประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.)

ผู้สมัครสอบจะต้องสอบชุดวิชาต่าง ๆ ดังนี้

พื้นความรู้ของผู้สอบ	ชุดวิชาที่ต้องสอบ	วุฒิที่ได้
1. พ.กศ., ป.กศ., ปวส., ป.กศ.ชั้นสูง อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	<u>ต้องสอบให้ได้ 4 ชุดวิชา</u> โดยเลือก สอบแบบที่ 1 หรือแบบที่ 2 ดังนี้ <u>แบบที่ 1</u> ต้องสอบให้ได้ 4 ชุดวิชาคือ 1. ชุดวิชาครุ กับ 2. เลือกสอบให้ได้อีก 3 ชุดวิชา จากหมวดชุดวิชาเลือก	ประกาศนียบัตร ประโยคครูพิเศษ มัธยม (พ.ม.)
	<u>แบบที่ 2</u> 1. ชุดวิชาครุ กับ 2. เลือกสอบให้ได้ 2 ชุดวิชาจาก หมวดชุดวิชาเลือก กับ 3. เลือกสอบให้ได้อีก 1 ชุดวิชา จากหมวดชุดวิชาเลือกพิเศษ	
2. ระดับปริญญาตรี	<u>ต้องสอบให้ได้ 2 ชุดวิชา</u> คือ 1. ชุดวิชาครุ กับ 2. เลือกสอบให้ได้อีก 1 ชุดวิชา จากหมวดชุดวิชาเลือก	ประกาศนียบัตร ประโยคครูพิเศษ มัธยม (พ.ม.)

โอกาสที่จะสอบวิชาชุดครู ในรอบปีหนึ่ง ๆ กองส่งเสริมวิทยฐานะครู ได้จัดให้ครู และผู้ทำงานเกี่ยวกับการศึกษาที่ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง แล้วไปสมัครสอบวิชาชุดครูประจำปี ในระดับ พ.ม. ปีละ 3 ครั้ง โดยเสียค่าสมัครสอบชุดวิชาละ 30 บาท ดังนี้

กำหนดการสอบวิชาชุดครูระดับ พ.ม. ประจำปี

ชุดวิชาที่เปิดสอบ	เดือนที่รับสมัคร	เดือนที่สอบ
ครู, ภาษาไทย, ภาษาอังกฤษ	พฤษภาคม	ปลายเดือนสิงหาคม จัดสอบที่จังหวัด
คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์, สังคมศึกษา	กันยายน	ต้นเดือนธันวาคม จัดสอบที่จังหวัด
ครู, ภาษาไทย, วิทยาศาสตร์, สังคมศึกษา, สุขศึกษา, บรรณารักษศาสตร์	กุมภาพันธ์	สอบพร้อม อ.ศ.ร. ต้นเดือนพฤษภาคม จัดสอบที่จังหวัด

นอกจากจะเปิดโอกาสให้สมัครสอบวิชาชุดครูประจำปีแล้ว กองส่งเสริมวิทยฐานะครู ยังได้จัดสอนวิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์อีกด้วย เพื่อช่วยครูที่ไม่สามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองได้ และสอบพร้อมกับผู้สมัครสอบวิชาชุดครูประจำปี

การสอนวิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์

การสอนวิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ เป็นการช่วยให้ครูที่มีพื้นความรู้น้อย และไม่สามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนเป็นการช่วยให้ครูไม่ต้องทิ้งชั้นเรียนเพื่อเข้าไปศึกษาในสถานศึกษา และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลที่ว่า " รัฐพึงเร่งจัดและสนับสนุนการศึกษานอกระบบโรงเรียนในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลได้รับการศึกษาตลอดชีวิต . . . " กองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู จึงได้จัดการศึกษาสำหรับครูทางวิทยุไปรษณีย์ เพื่อเป็นประโยชน์แก่การศึกษาแก่ครูประจำการผู้ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ในการสร้างเยาวชนของชาติ และกระทรวงศึกษาธิการเห็นสมควรให้ตั้งหน่วยงานให้การศึกษาแก่ครูประจำการให้ชื่อว่า "ศูนย์การศึกษาสำหรับครูทางวิทยุไปรษณีย์" โดยให้ศูนย์นี้มีสภาพเป็นสถานศึกษา สังกัดอยู่ในกองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู ตั้งแต่ปี พ.ศ.2522 เป็นต้นมา (กรมการฝึกหัดครู 2522 : 86) ดังนั้น การสอนวิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์จึงเริ่มดำเนินการสอนในปี พ.ศ.2522 จนถึงปัจจุบันนี้

การสอนวิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ เป็นวิธีการให้ความรู้แก่ครูประจำการอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งแตกต่างไปจากวิธีการให้ความรู้อื่น ๆ ที่กองส่งเสริมวิทยฐานะครูจัดดำเนินการอยู่แล้ว โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสอนดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของครูประจำการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการสอนของตนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งจะเป็นความรู้พื้นฐานในการที่จะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม หรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นอีกด้วย
2. เพื่อให้ครูประจำการที่ไม่สามารถไปศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษา ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนกับครูอาจารย์โดยตรง โดยศึกษาเล่าเรียนอยู่ที่บ้าน
3. เพื่อให้ครูประจำการได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน โดยไม่ต้องทิ้งชั้นเรียนที่ตนสอน
4. เพื่อช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายของครูประจำการ โดยเฉพาะเกี่ยวกับค่าพาหนะเดินทาง ค่าที่พัก และอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะอาจารย์ผู้สอนได้ส่งบทเรียนและแบบฝึกหัดไปให้ถึงบ้าน

5. เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่ครูประจำการ ทั้งนี้เพราะได้มองเห็นทางแห่งความก้าวหน้าในวิชาชีพของตน

6. เพื่อช่วยให้ครูประจำการที่มีวุฒิครุต่ำได้มีวุฒิครูสูงขึ้น กับครูที่ไม่มีวุฒิกฎมีจำนวนลดลง และหมดไปในที่สุด

7. เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา กล่าวคือ ครูประจำการที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนในขณะที่อยู่ในเกณฑ์อันควรจะได้เรียน ได้มีโอกาสดูแลเรียน ในขณะที่เป็นครูประจำการนี้ ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ความสามารถ และมีวุฒิทัดเทียมผู้อื่นได้

8. เพื่อเปิดโอกาสให้ครูประจำการ ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แทนที่จะอยู่เฉย ๆ ก็ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ ทั้งต่อราชการและตนเอง อีกด้วย

การเรียนการสอน จัดดำเนินการดังนี้

ผู้สอน จะทำหน้าที่รับผิดชอบตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. จัดเขียนคำบรรยายวิชาชุดครู เพื่อออกอากาศที่กรมประชาสัมพันธ์ สัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง 30 นาที

2. อาจารย์ผู้สอนจัดเขียนบทเรียน ส่งไปให้ผู้เรียนที่บ้าน โดยจัดส่งทางไปรษณีย์ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ศึกษาเล่าเรียนตามความสะดวกของตน

3. จัดส่งแบบฝึกหัดไปให้ผู้เรียนได้ฝึกทำ 2 ประเภท คือ ประเภทแรก ผู้เรียนทำแล้วให้ตรวจด้วยตนเอง โดยตรวจกับเฉลยที่อาจารย์จัดส่งมาให้ จะทำให้ผู้เรียนทราบ ว่า ความเข้าใจในการอ่านบทเรียนของตนถูกต้องมากน้อยเพียงใด ซึ่งจัดว่าเป็นการวัดผลอย่างหนึ่ง ประเภทที่สอง เมื่อผู้เรียนทำเสร็จแล้วจะต้องส่งไปให้อาจารย์ของศูนย์การศึกษาสำหรับครูทางวิทยุไปรษณีย์เป็นผู้ตรวจแก้ เมื่ออาจารย์ตรวจเสร็จแล้วก็จะส่งกลับคืนไปให้ผู้เรียน เพื่อจะได้ศึกษาทบทวนข้อบกพร่องของตนอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะอาจารย์จะเขียนคำแนะนำชี้แจง หรืออธิบายข้อบกพร่องต่าง ๆ เพิ่มเติมมาด้วย

4. จัดบันทึกความรู้ลงเทปคล๊อบ จำหน่ายให้แก่ครูผู้สมัครเรียน เทปนี้เป็นประโยชน์มาก เพราะนอกจากผู้เรียนจะสามารถนำไปเปิดฟังเวลาใดก็ได้แล้ว ยังเปิดฟังได้หลายเที่ยวตามที่ตนเองต้องการอีกด้วย ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในบทเรียนดีขึ้น เป็นอันมาก

5. จัดคณะอาจารย์เดินทางไปพบครูประจำการ ตามจังหวัดต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้ทางวิชาการ แนะนำข้อบกพร่องที่ตรวจพบจากการทำแบบฝึกหัดของผู้เรียน และข้อบกพร่องที่เป็นสาเหตุทำให้สอบวิชาชุดครูตก ตลอดจนแนะนำวิธีการศึกษาเล่าเรียนที่ดี รวมทั้งตอบปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวิชาชุดครูอีกด้วย

6. เป็นที่ปรึกษาทางวิชาการให้แก่ผู้เรียน หากมีข้อสงสัยหรือปัญหาใด ๆ เกี่ยวกับการเรียน ก็สามารถเขียนจดหมายถามไปได้ อาจารย์จะจัดตอบข้อสงสัยหรือปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นให้ผู้เรียน

การศึกษาวิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ ผู้เรียนต้องปฏิบัติดังนี้

1. ผู้เรียนจะต้องศึกษาเนื้อหาจากบทเรียนที่อาจารย์ส่งมาให้ ตลอดจน เอกสารและหนังสือประกอบการเรียนอื่น ๆ
2. ทำแบบฝึกหัดส่งให้อาจารย์ตรวจเป็นระยะ ๆ ตามกำหนด
3. ทบทวนแบบฝึกหัดที่อาจารย์ตรวจแก้แล้วส่งคืนมาให้ เพื่อจะได้ทราบข้อบกพร่องของตน
4. หมั่นทบทวนบทเรียนอยู่เสมอ

พื้นความรู้

ผู้สมัครเรียนวิชาชุดครูระดับประกาศนียบัตรพิเศษวิชาการศึกษา (พ.กศ.) ต้องมีพื้นความรู้สอบได้ข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

ประกาศนียบัตรประโยคครูมูล (ป.)

ประกาศนียบัตรครูประชาบาล (ป.บ.)

ประกาศนียบัตรครูจังหวัด (ว.)

ประกาศนียบัตร เปรียญธรรมตั้งแต่สี่ประโยคขึ้นไป

การศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4

เป็นครูมาก่อนวันที่ 1 พฤศจิกายน 2494

ผู้สมัครเรียนวิชาชุดครูระดับประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.) ต้องมีพื้นฐานความรู้ สอบได้ข้อหนึ่งข้อใด ต่อไปนี้

ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา หรือเทียบเท่า

ประกาศนียบัตรประโยคครูประถม หรือเทียบเท่า

ปริญญา หรือเทียบเท่า

ชุดวิชาที่เปิดสอน มีดังนี้

ระดับ พ.กศ. มี 3 ชุดวิชา คือ

1. ชุดวิชาครู
2. ชุดวิชาภาษาไทย
3. ชุดวิชาวิทยาศาสตร์

ระดับ พ.ม. มี 4 ชุดวิชา คือ

1. ชุดวิชาครู
2. ชุดวิชาภาษาไทย
3. ชุดวิชาวิทยาศาสตร์
4. ชุดวิชาสังคมศึกษา

ค่าเล่าเรียน

ระดับ พ.กศ. ชุดวิชาละ 110 บาท

ระดับ พ.ม. ชุดวิชาละ 120 บาท

สิ่งที่จะได้จากการเรียน

การเรียนวิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ นอกจากจะได้รับความรู้ที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่องานในหน้าที่ของตนแล้ว ยังเป็นพื้นฐานที่จะนำไปแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

หรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปได้อย่างดีอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อครูผู้เรียนมีความรู้ก็จะสามารถสอบได้ ชุดวิชาที่เรียนและสอบได้จะนับให้เป็นวิชาชุดภายหลังจากที่สอบได้ครบตามเกณฑ์แล้ว ก็จะมีสิทธิ์ขอประกาศนียบัตร ซึ่งมี 2 ประเภทคือ ประกาศนียบัตรพิเศษวิชาการศึกษา (พ.กศ.) และประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชุดวิชาที่เรียน เมื่อได้รับประกาศนียบัตรแล้วก็สามารถนำไปปรับวุฒิ เลื่อนขั้นเงินเดือน เลื่อนตำแหน่งต่อไป (กองส่งเสริมวิทยฐานะครู 2526 : 30 - 33)

รายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์

รายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ เป็นรายการวิทยุเพื่อการสอน เป็นสื่อเสริมจากสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คำรา แบบเรียนของการสอนวิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ให้แก่ครูประจำการ แต่เดิมนั้น กองส่งเสริมวิทยฐานะครูได้รับเวลาสำหรับออกอากาศ เพื่อให้ความรู้แก่ครูประจำการเพียงสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง 20 นาที เท่านั้น และรัศมีการออกอากาศก็อยู่รอบ ๆ กรุงเทพมหานคร จึงทำให้ครูประจำการที่รับฟังรายการมีจำนวนอยู่ในวงจำกัดมาก จนกระทั่งถึงในปัจจุบันนี้รัฐบาลได้อนุมัติโครงการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา โดยมีสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เครือข่ายที่ 2 เพื่อการศึกษาขึ้น ทำให้กองส่งเสริมวิทยฐานะครูได้รับเวลาในการออกอากาศเพิ่มขึ้นเป็นสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง 30 นาที ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อครูประจำการ ที่ไม่สามารถไปศึกษาเล่าเรียนเพื่อเพิ่มวุฒิในสถานศึกษาได้

วัตถุประสงค์ของการเสนอรายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์

1. ช่วยเสริมความรู้ให้แก่ครูประจำการที่ต้องการเพิ่มวุฒิของตนเอง ได้แก่ครูประจำการที่เรียนวิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ และครูประจำการที่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง แล้วมาสมัครสอบวิชาชุดครูประจำปี
2. ช่วยเสริมความรู้ให้แก่ครูประจำการที่ต้องการหาความรู้เพิ่มเติม แต่ไม่ต้องการเพิ่มวุฒิ

3. ช่วยให้ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้มีความรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนได้ดียิ่งขึ้น

4. ใช้ในการติดต่อสื่อสารกับครูทั่วประเทศ โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องที่ยกส่ง-เสริมวิทยฐานะครูจะแจ้งข่าวหรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้ครูได้ทราบ ซึ่งสามารถกระทำได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง

ชุดวิชาที่ออกอากาศนั้นจะสอดคล้องกับการสอบประจำปีแต่ละครั้ง ดังนี้

ระหว่างเดือนพฤษภาคม - สิงหาคม รายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์จะออกอากาศชุดวิชาครูกับชุดวิชาภาษาไทย ของระดับ พ.ม. และชุดวิชาวิทยาศาสตร์กับชุดวิชาสังคมศึกษา ของระดับ พ.กศ.

ระหว่างเดือนสิงหาคม - ธันวาคม จะออกอากาศชุดวิชาวิทยาศาสตร์ กับชุดวิชาสังคมศึกษา ของระดับ พ.ม. และชุดวิชาครู กับชุดวิชาภาษาไทย ของระดับ พ.กศ.

ระหว่างเดือนธันวาคม - พฤษภาคม จะออกอากาศชุดวิชาครู ชุดวิชาภาษาไทย ชุดวิชาวิทยาศาสตร์ และชุดวิชาสังคมศึกษา ทั้งของระดับ พ.ม. และ พ.กศ.

ช่วงระยะเวลาของการออกอากาศทุกครั้งจะมีตารางออกอากาศล่วงหน้า เพื่อให้ครูประจำการได้เตรียมตัวรับฟัง

สถานีวิทยุกระจายเสียงที่ออกอากาศ

ในขณะนี้รายการเสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ ออกอากาศรวมทั้งสิ้น

11 สถานี ดังนี้

<u>ชื่อสถานี</u>	<u>ระบบ</u>	<u>ความถี่</u>	
กรุงเทพมหานคร	A.M.	1,467	กิไลเอิร์ท
ลำปาง	A.M.	549	"
ขอนแก่น	A.M.	621	"
สุราษฎร์ธานี	A.M.	1,242	"
สงขลา	A.M.	558	"

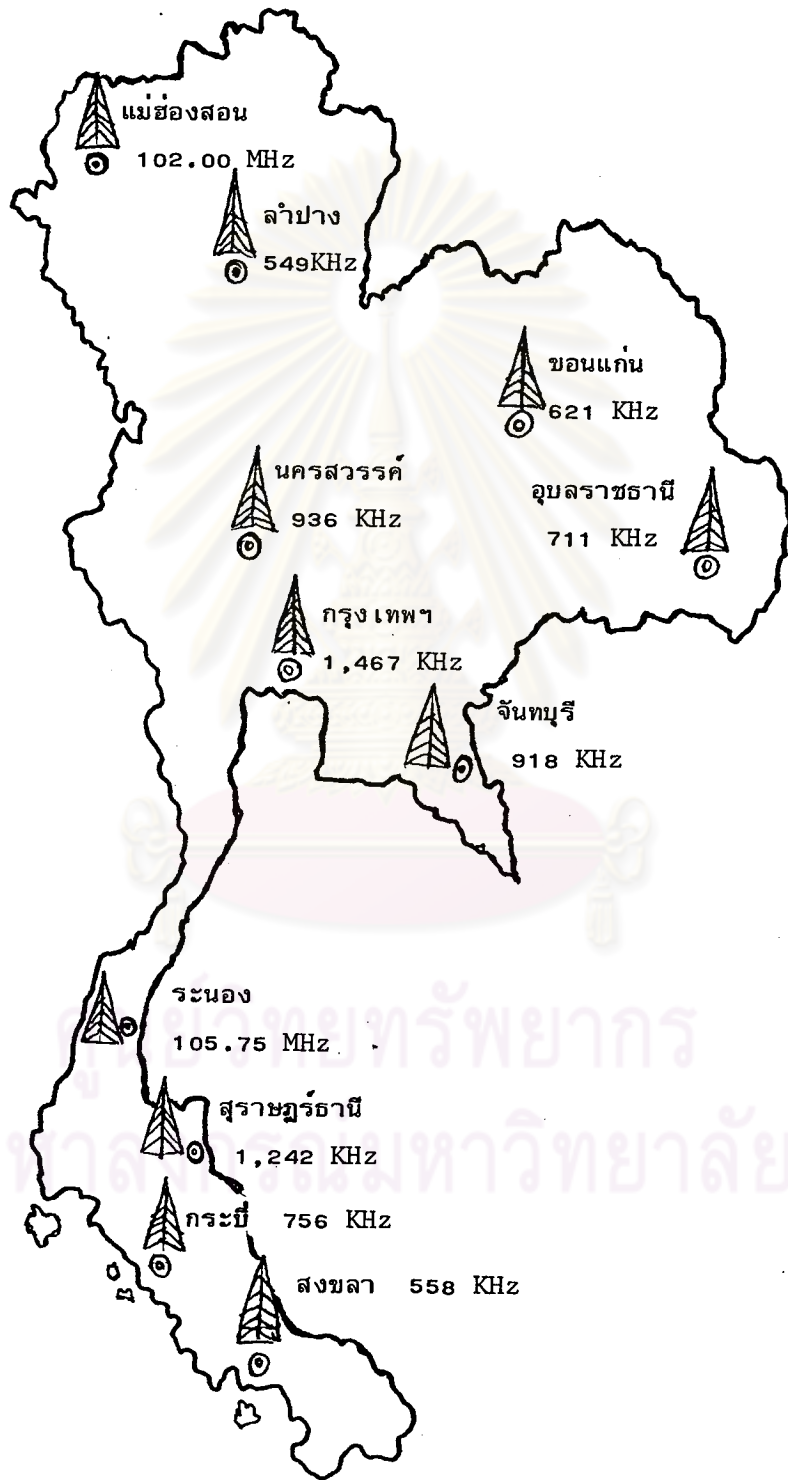
<u>ชื่อสถานี</u>	<u>ระบบ</u>	<u>ความถี่</u>
อุบลราชธานี	A.M.	711 กิโล เฮิร்தซ
นครสวรรค์	A.M.	936 "
กระบี่	A.M.	756 "
จันทบุรี	A.M.	918 "
ระนอง	F.M.	105.75 เม็กกะ เฮิร்தซ
แม่ฮ่องสอน	F.M.	102.00 "

เอกสารประกอบการฟัง

ในการออกอากาศรายการ เสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ ได้จัดทำเอกสารประกอบการฟังของแต่ละชุดวิชา พร้อมทั้งตารางกำหนดวัน เวลา วิชา และชื่อเรื่อง ที่ออกอากาศ สำหรับแจกให้กับผู้ฟังรายการ โดยเขียนจดหมายขอไปที่ กองส่ง เสริมวิทยฐานะ-ครู กรมการฝึกหัดครู

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่งที่ตั้งสถานีวิทยุเพื่อการศึกษา ที่ออกอากาศ 11 แห่ง

งานวิจัยเกี่ยวกับวิทยุเพื่อการศึกษาในต่างประเทศ

การวิจัยเกี่ยวกับการใช้วิทยุเพื่อการศึกษาในต่างประเทศ

Inquire Solman (1964 : 2772) ได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุเพื่อการศึกษาของมวลชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะทราบถึงประโยชน์ของการใช้วิทยุในการให้การศึกษาแก่ผู้ใหญ่ ซึ่งจะนำไปเสนอแนะในการจัดตั้งสถานีวิทยุในประเทศเอธิโอเปีย ได้ศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ จดหมาย และไปเยี่ยมแหล่งที่ใช้วิทยุจัดการศึกษาผู้ใหญ่ของประเทศต่าง ๆ คือ สหรัฐอเมริกา แคนาดา บราซิล โคลัมเบีย และอินเดีย จากการศึกษาพบว่า ประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวใช้รายการวิทยุเพื่อ

1. ให้การศึกษาทั่วไปแก่ผู้ใหญ่
2. ให้การศึกษาพิเศษ โดยจัดในรูปแบบของวิชาการต่าง ๆ เช่น วิชาสุขศึกษา การจัดบ้าน การเกษตร วัฒนธรรม ฯลฯ
3. ให้ความบันเทิง

Spark, Kenneth Roger (1965 : 1018) ได้ศึกษาการเลือกใช้สื่อมวลชนเพื่อศึกษาหาความรู้ของนิสิตชั้นปริญญาโทในมหาวิทยาลัยเคลี ประเทศอินเดีย โดยส่งแบบสอบถามไปยังนิสิตปริญญาโท จำนวน 250 คน ผลปรากฏว่า แหล่งให้ข่าวสารความรู้ที่สำคัญแก่นิสิต คือ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ก็มีหนังสือพิมพ์อื่น ๆ นิตยสาร ภาพยนตร์ จุลสาร หนังสือ ห้องสมุด และกิจกรรมพิเศษในมหาวิทยาลัย

Alami, Adawia F. (1965 : 5035) ได้ศึกษาปัญหาทางการศึกษาของประเทศจอร์แดน เพื่อต้องการวิเคราะห์ปัญหาการใช้รายการวิทยุโรงเรียนประกอบการสอนจากการตั้งศูนย์บริการฝึกหัดบุคลากรในด้านวิทยุขึ้น เพื่อใช้บุคคลเหล่านั้นไปปฏิบัติงานในโรงเรียนต่าง ๆ โดยใช้แบบสอบถาม 3 ชุด กับบุคลากร 3 กลุ่ม คือ ผู้ตรวจการกระทรวงศึกษาธิการ ครูใหญ่ และครูผู้สอน ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. จำนวนนักเรียนแต่ละชั้นร้อยละ 40 ของจำนวนชั้นเรียน มีนักเรียนมากเกินไป คือ ชั้นละ 40 - 80 คน

2. การฝึกอบรมครูเกี่ยวกับวิทยุโรงเรียนที่ได้กระทำอยู่เดิมนั้น ใช้เวลาน้อยเกินไป และครูที่ได้รับการอบรมทางด้านนี้โดยตรงไม่มีเลย

3. โรงเรียนในจอร์แดนโดยทั่วไปยังขาดแคลนอุปกรณ์การสอน เป็นจำนวนมาก

4. การนิเทศการศึกษาของครูใหญ่ และผู้ตรวจการกระทรวงศึกษามีน้อย

Banister, Richard E. (1970 : 51) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนวิชาประวัติศาสตร์ของชาวอเมริกัน ระหว่างวิธีสอนโดยใช้วิทยุร่วมกับวัสดุทัศนวัสดุ กับวิธีสอนเป็นรายบุคคลโดยใช้วัสดุทัศนวัสดุ เข้าช่วย ปรากฏว่า ผลการเรียนของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน และครูสามารถใช้รายการวิทยุประกอบการสอนวิชานี้ให้เกิดผลดีเช่นกัน

Forsythe, Richard O. (1971 : 58) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของวิทยุ ทำให้ทราบว่า การสอนโดยใช้รายการวิทยุนั้น มีประสิทธิภาพเท่ากับการสอนตามปกติ แม้ว่ารายการวิทยุจะไม่สามารถเสนอสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการมองเห็นได้ ก็มีข้อเสียเปรียบที่สำคัญแต่ประการใด

ยิ่งไปกว่านั้น Brown, John J. (1973 : 6) ได้วิจัยโดยทดลองเปรียบเทียบผลการสอนโดยใช้วิทยุโรงเรียนกับใช้ครู ประชากรเป็นนักเรียนชั้น 6 และ 7 ผลปรากฏว่านักเรียนที่เรียนจากวิทยุโรงเรียน เข้าใจบทเรียนได้ดีไม่เท่ากับตัวครูสอนเอง แต่ความสามารถในการนำไปใช้ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

Cassirer, Henry R. (1977 : 156 - 157) ได้ทดลองใช้วิทยุสอนการศึกษาผู้ใหญ่ในชนบทภายใต้ความช่วยเหลือของยูเนสโก (UNESCO) โดยกำหนดให้ผู้ฟังมีการโต้ตอบและรายงาน เข้าไปยังสถานีวิทยุด้วย และมีเจ้าหน้าที่คอยช่วยเหลือผู้เรียน ปรากฏว่าได้ผลดี และต่อมาได้จัดทำเป็นโครงการถาวรโดยรัฐบาลของ เซเนกัล (Senegal) เอง

Pedersen, Robert George (1978 : 3 202 A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้วิทยุกระจายเสียงในมหาวิทยาลัย เปิดด้วยระบบการสอนทางไกล มีผลต่อการเรียนในการศึกษานอกระบบ แต่ผลการศึกษาในครั้งนี้ไม่สามารถจะตัดสินได้ว่า การกระจายเสียงที่ออก

อากาศมีผลต่อผู้เรียนของมหาวิทยาลัย แต่อย่างไรก็ตาม รายการวิทยุกระจายเสียงของมหาวิทยาลัย ทำให้มีผู้สนใจมาลงทะเบียนเรียนกันมากมาย ซึ่งเป็นผลมาจากการรับฟังโปรแกรมการกระจายเสียงของมหาวิทยาลัย

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับวิทยุเพื่อการศึกษาในต่างประเทศส่วนใหญ่แล้ว เป็นการใช้สื่อการสอนด้วยรายการวิทยุกระจายเสียง และใช้กับการศึกษานอกระบบ ส่วนการศึกษาในระบบ ได้แก่ รายการวิทยุโรงเรียน แต่ในระยะหลังจาก ปี ค.ศ.1978 มาจนถึงปัจจุบัน ไม่ค่อยมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาอาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันนี้มีเทคโนโลยีทางการสอนที่ใหม่และดีกว่าวิทยุกระจายเสียง เช่น โทรทัศน์ และวีดีโอ เป็นต้น

การวิจัยเกี่ยวกับวิทยุเพื่อการศึกษาในประเทศไทย

การวิจัยเกี่ยวกับการจัดรายการ เสริมความรู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ ของ กองส่ง เสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู นี้ ยังไม่มีผู้ใด เคยศึกษามาก่อน แต่ได้มีการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้วิทยุเพื่อการศึกษาในประเทศไทย ไว้ดังนี้

สมศรี ศรีประไพ (2512 : ค.) ทำการวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของสื่อมวลชน ที่มีต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดพระนคร และธนบุรี" โดยใช้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 จากโรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดพระนครและธนบุรี จำนวน 612 คน จาก 12 โรงเรียน พบว่า

1. นักเรียนชายหญิงได้ใช้วิทยุเป็นแหล่งวิทยุการศึกษาปานกลาง
2. นักเรียนชายหญิงเห็นว่า วิทยุให้ความรู้และนำมาใช้ในบทเรียนได้พอประมาณ
3. การรับฟังวิทยุทำให้ความรู้และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์กว้างขวาง

สันตติ ภิวาลสุข (2512 : 130 - 133) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติและความคิดเห็นในการใช้สื่อมวลชน เพื่อการศึกษาของนักเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรวิชาการ ศึกษา ในสถานฝึกหัดครู จังหวัดพระนคร และธนบุรี ปีการศึกษา 2511" ผลของการ

วิเคราะห์เฉพาะที่เกี่ยวกับการรับฟังวิทยุ สรุปได้ว่า นักศึกษาฝึกหัดครู ร้อยละ 97.05 ใช้วิทยุ เป็นแหล่งความรู้ในการศึกษา นักศึกษาฝึกหัดครูมีทัศนคติต่อรายการวิทยุ เพื่อการศึกษา ดังนี้ คือ รายการที่มีความสำคัญในด้านการศึกษาระดับแรก ได้แก่ ข่าวประจำวัน และสรุปข่าวในรอบสัปดาห์ รองลงมา เป็นบทความสารคดี ส่วนรายการที่ให้ประโยชน์น้อยในทางการศึกษา คือ ละครวิทยุ สรุปแล้วรายการวิทยุที่ให้ประโยชน์ในทางการศึกษาในระดับปานกลาง

นอกจากนี้นักศึกษาฝึกหัดครูเห็นว่า ควรใช้วิทยุ เพื่อให้การศึกษาด้านความรู้ทั่วไปที่ดีที่สุด รองลงมา เป็นเรื่องเกี่ยวกับสังคมศึกษา ส่วนวิชาคณิตศาสตร์นั้น วิทยุช่วยได้น้อย

ในการจัดรายการวิทยุ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษานั้น นักศึกษาฝึกหัดครูมีความเห็นดังนี้

1. จัดรายการเกี่ยวกับการศึกษาให้มากขึ้น เช่น บทความ สารคดี เกล็ดความรู้ทั่วไปและวิทยาการต่าง ๆ ข่าว การอภิปราย นิยายสั้น ๆ ซึ่งมีคติสอนให้คนทำดี
2. ควรลดรายการที่มีสาระน้อย ๆ ลงบ้าง เช่น โฆษณา ละครวิทยุขนาดยาว คำพูดไร้สาระ (ของโฆษก) เพลง
3. ควรควบคุมการใช้ภาษาให้ถูกต้อง
4. ควรมีรายการถามตอบปัญหา ทายปัญหา ได้วาทิ แนะนำอาชีพ แนะนำศึกษาต่อ รายการแม่บ้าน รายการเกี่ยวกับสุขภาพ
5. ควรมีรายการสนทนาภาษาอังกฤษให้มากขึ้น
6. ควรเสนอข่าวที่น่าสนใจถือได้
7. เพิ่มรายการศิลปะ ฆราวาส วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในท้องถิ่นต่าง ๆ ของไทย และของต่างประเทศ
8. ควรจัดให้มีรายการตอบปัญหาระหว่างนักเรียนโรงเรียนต่าง ๆ
9. รายการที่ให้ความรู้ต่าง ๆ ควรจัดให้ตรงเวลาที่นักเรียนนักศึกษาจะรับฟังได้

ในปีเดียวกันนี้ สมศักดิ์ เจียมทะวงษ์ (2512 : ค.) ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาและอุปสรรคในการใช้วิทยุโรงเรียนประกอบการสอนของโรงเรียนในเขตจังหวัดพระนคร - ธนบุรี" โดยใช้แบบสอบถามกับครูที่ใช้วิทยุโรงเรียนจำนวน 40 โรงเรียน ในพระนคร-ธนบุรี เพื่อทราบวิธีการใช้ ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ พบว่า

1. อุปกรณ์การสอนมีไม่เพียงพอ
2. ไม่มีห้องรับฟังโดยเฉพาะ
3. เครื่องรับฟังมีไม่พอ
4. จำนวนนักเรียนที่รับฟังในชั้นมีมากเกินไป
5. ตารางสอนในโรงเรียนไม่ตรงกับตารางออกอากาศของบทเรียน วิทยุ
6. ครูส่วนมากไม่ได้ฟังรายการชั่วโมงครูก่อนสอนได้ครบทุกรายการ เพราะบางครั้งรายการชั่วโมงครูตรงกับเวลาที่ต้องทำงานอย่างอื่น

ไพพร เล็กอุทัย (2513 : 47 - 48) ได้ทำการวิจัยในปีต่อมา โดยสำรวจรายการศึกษาทางวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดพระนคร เพื่อสำรวจรายการการศึกษา เปรียบเทียบปริมาณของรายการการศึกษาทั้งรายการทั่วไป และเพื่อทราบความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อการกระจายเสียงของสถานีวิทยุศึกษา สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สถานีวิทยุ ท.ท.ท. (ภาคปกติ) และสถานีวิทยุกระจายเสียง 1 ป.ณ. โดยการสำรวจรายการกระจายเสียงในเดือนมกราคม 2513 ได้ส่งแบบสอบถามไปยังครู และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนคร รวม 10 โรงเรียน พบว่า

1. สถานีวิทยุศึกษา จัดรายการศึกษามากกว่ารายการทั่วไป ส่วนสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สถานีวิทยุ ท.ท.ท. และสถานีวิทยุ 1 ป.ณ. จัดรายการศึกษาน้อยกว่ารายการทั่วไป

2. การรับฟังวิทยุของครู ครูสนใจฟังวิทยุมากตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ ในช่วงเวลา 5.00 - 7.00 น. ครูส่วนใหญ่ชอบฟังข่าวมากที่สุด ไม่สนใจการโฆษณาสินค้า รายการที่เป็นประโยชน์ทางการศึกษาแก่ครูมากพอสมควร คือ สารคดี ข่าวและความรู้ด้านต่าง ๆ ส่วนรายการวิทยุที่ครูนำไปประกอบการสอนนับว่ามีน้อยมาก ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่ารายการ

ันเทิงนั้นมีมากเกินไป ควรเพิ่มรายการเกี่ยวกับการศึกษาให้มากกว่านี้

3. การรับฟังวิทยุของนักเรียน รับฟังมากตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ ในช่วงเวลา 17.00 - 21.00 น. นักเรียนมีความสนใจปานกลาง เกี่ยวกับรายการความรู้ ข่าว ดนตรี กีฬา สารคดี และบทความ สนใจการโฆษณาบ้าง และมีความเห็นว่า รายการส่วนใหญ่ให้ความรู้มากพอสมควร เช่น ธรรมะ หรือศาสนา ภาษาและวรรณคดี การอภิปรายและการสนทนา วิทยาศาสตร์ สุขภาพจิตและอนามัย

รุ่งฤทธิ สังขทรัพย์ (2514 : ค.) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการใช้วิทยุโรงเรียนประถมศึกษาในภาคศึกษา 6" โดยส่งแบบสอบถามไปยังครูใหญ่ 8 คน ครูวิทยุโรงเรียน 100 คน พบว่า

1. ครูส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความสามารถในการใช้วิทยุโรงเรียนเท่าที่ควร
2. เครื่องรับฟังวิทยุในโรงเรียนต่าง ๆ มีไม่เพียงพอและคุณภาพไม่ดี
3. การรับฟัง รับฟังไม่ค่อยได้ และเสียงไม่ชัดเจน
4. โรงเรียนต่าง ๆ ขาดอุปกรณ์ประกอบการสอนเป็นจำนวนมาก
5. ตารางออกอากาศไม่ตรงกับตารางสอนในโรงเรียน
6. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่วิทยุโรงเรียนทุกฝ่ายให้ความสนใจและให้การอบรม

แนะนำแก่ครูน้อยเกินไป

เห็นได้ว่าผลการวิจัยของ รุ่งฤทธิ สังขทรัพย์ ในข้อ 2, 4 และ 5 สอดคล้องตรงกันกับผลการวิจัยของ สมศักดิ์ เจียมทะวงษ์ ในปี 2512

จุธาทิพย์ บุญยธรรมศนี (2516 : ข.) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ประชามติในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาประชาชนศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา" เพื่อศึกษาความสนใจของผู้ฟังในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการฟังรายการกระจายเสียงของสถานีวิทยุศึกษา ซึ่งการสำรวจนี้ได้ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพครู ข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ พนักงานธนาคาร และนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ฟังส่วนใหญ่สนใจรายการสารคดี บทความเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญและข่าว และฟังมาก

ในวันจันทร์ถึงวันเสาร์ ในช่วงเวลา 05.00 น. - 07.00 น. ในภาคเช้า และเวลา 19.00 น. - 23.00 น. ในภาคกลางคืน ส่วนรายการที่ไม่มีผู้สนใจฟัง คือ รายการ พระธรรมเทศนาและละคร ผู้ฟังต้องการให้เพิ่มรายการสารคดี บทความเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญ วิเคราะห์ข่าวและรายการถ่ายทอดเสียงเหตุการณ์สำคัญ ๆ ต้องการให้ลดรายการละคร ส่วนสาเหตุที่ผู้ฟังไม่ได้ฟังรายการเพื่อการศึกษาประชาชน เป็นเพราะต้องทำงานอื่นหรือรับฟังรายการจากสถานีอื่นในช่วงเวลานั้น

ในปีต่อมา สุรชาติ ทินานนท์ (2517 : ง - จ.) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ความต้องการของชาวประมงทะเลเกี่ยวกับรายการวิทยุเพื่อการศึกษา" โดยสำรวจความต้องการของชาวประมงทะเลในด้านความสนใจ ความพร้อมในการรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา โดยใช้แบบสอบถามกับชาวประมงทะเลในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ชาวประมงทะเลสนใจรายการข่าวและความรู้เกี่ยวกับการประมงเป็นอย่างมาก สำหรับรายการบันเทิงนั้นสนใจรายการเพลงลูกทุ่งมากกว่ารายการอื่น ในการฟังนั้นเมื่อจบรายการที่ฟังอยู่ก็มักเปลี่ยนคลื่นไป หรือเปลี่ยนคลื่นทั้ง ๆ ที่ยังไม่จบรายการ สาเหตุเพราะเกิดความเบื่อหน่าย เหตุผลรองลงมาคือ มีการโฆษณาสินค้ามากเกินไป และเพราะมีคลื่นวิทยุจากสถานีอื่นมารบกวน อุปสรรคที่สำคัญต่อการฟังคือ ต้องใช้เวลาไปทำงานหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ

ดิเรก พรสีมา (2518 : ก.) ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการใช้วิทยุโรงเรียนของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" โดยส่งแบบสอบถามไปยังครูวิทยุโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 304 คน เพื่อศึกษาปัญหาต่าง ๆ ในการใช้รายการวิทยุโรงเรียนประกอบการสอน พบว่า

1. ครูวิทยุโรงเรียนส่วนใหญ่มีเวลาไม่เพียงพอในการเตรียมตัวและเตรียมอุปกรณ์ก่อนสอน
2. ครูวิทยุโรงเรียนไม่สามารถหาอุปกรณ์ประกอบการสอนได้ครบตามที่คู่มือครูเสนอแนะ และมีเครื่องรับวิทยุไม่เพียงพอ
3. ครูวิทยุโรงเรียนต้องการให้โรงเรียนจัดหาอุปกรณ์ และเครื่องรับให้เพียงพอ ต้องการให้ตนเองมีชั่วโมงสอนน้อยลง

4. ครูวิทยุโรงเรียนมีความเห็นว่า การสอนโดยใช้รายการวิทยุโรงเรียนให้
ผลดีปานกลาง

จากผลการวิจัยของ ดิเรก พรูสีมา ในข้อ 2. สอดคล้องกับผลการวิจัยของ
สมศักดิ์ เจียมทะวงษ์ ในปี 2512 และของ รุ่งฤทธิ สังขทรัพย์ ในปี 2514

ในปีเดียวกันนี้ กุณฑลรัตน์ รัตนสิงห์ (2518 : ข.) ได้ทำการวิจัยเรื่อง
"ความต้องการรายการวิทยุกระจายเสียงสำหรับการศึกษาของประชาชนในกรุงเทพมหานคร"
เพื่อศึกษาปริมาณการกระจายเสียงรายการประเภทต่าง ๆ ลักษณะนิสัยในการฟัง ความต้อง
การและประโยชน์ที่ได้รับเกี่ยวกับการฟังวิทยุกระจายเสียง ผลการวิจัย พบว่า

1. สถานีวิทยุที่ทำการศึกษาลงกระจายเสียงรายการบันเทิงมาก ประมาณครึ่งหนึ่ง
ของรายการทั้งหมด ส่วนรายการข่าวและรายการความรู้เท่า ๆ กัน คือ ประมาณร้อยละ 20
และโฆษณาประมาณร้อยละ 7

2. ประชาชนฟังวิทยุกระจายเสียงมากตั้งแต่เข้ามีดถึง 9.00 น. รายการที่ฟัง
เป็นรายการบันเทิงมากกว่ารายการข่าวและรายการความรู้บ้างเล็กน้อย แต่ก็ยังต้องการให้
รายการวิทยุมีเนื้อหาที่ส่งเสริมความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้มาก

3. ปริมาณการกระจายเสียงรายการประเภทต่าง ๆ ของสถานีวิทยุกระจายเสียง
สอดคล้องกับปริมาณการฟังของประชาชนพอประมาณ คือ มีค่าสหสัมพันธ์ตามตำแหน่งของ
คะแนนเท่ากับ 0.58

รุจิเรข สพฤกษ์สันติ (2519 : 85 - 87) ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาความ
ต้องการในเนื้อหาของรายการวิทยุเพื่อการศึกษาตลอดชีพในจังหวัดชลบุรี" พบว่า รูปแบบ
ของรายการวิทยุที่ผู้ฟังชอบที่สุด คือ การตอบปัญหา รองลงมาได้แก่ การสัมภาษณ์หรือสนทนา
และได้วาที รายการการศึกษาทั่วไปที่ต้องการฟังที่ผู้ฟังชอบที่สุด คือ รายการความรู้ทั่วไป
รองลงมาได้แก่ รายการสอนภาษาไทย รายการเกี่ยวกับกฎหมายการปกครองและรายการ
ตอบปัญหาต่าง ๆ ส่วนช่วงเวลาที่ชอบฟังที่สุดได้แก่ เวลา 19.00 - 21.00 น. รองลงมา
ได้แก่เวลา 6.00 - 8.00 น. และ 16.00 - 19.00 น.

ในทำนองเดียวกัน สมโภช รอดบุญ (2521 : ง - จ.) ศึกษาเรื่อง "ความต้องการรายการวิทยุกระจายเสียงทางการศึกษาสำหรับโครงการศึกษาต่อเนื่อง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นิสิตนักศึกษา และประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีความรู้อย่างต่ำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า

1. ประชากรต้องการรายการความรู้ทางวิชาชีพมาก ส่วนรายการทางวิชาการ ประชากรต้องการรายการการศึกษาทั่วไป และสังคมวิทยา เบื้องต้น สำหรับรายการสารคดี และความรู้ทั่วไป ประชากรต้องการรายการสุขภาพและอนามัย รายการส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ และรายการแนะนำกฎหมายสำหรับประชาชน

2. ประชากรต้องการระยะเวลา แต่ละรายการของรายการทางวิชาการ รายการสารคดี และความรู้ทั่วไปประมาณ 30 นาที ช่วงเวลาของรายการกระจายเสียงคือ ระหว่างเวลา 18.00 - 20.00 น. มาก และวันที่ต้องการให้ส่งกระจายเสียงคือ วันเสาร์และวันอาทิตย์

วีระพันธ์ สวัสดิ์ (2522 : ข - ค.) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพของรายการวิทยุในโครงการการศึกษาออกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้" ในปีต่อมา และพบว่า นักศึกษาส่วนมากนิยมฟังรายการวิทยุ และมุ่งหวังจะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ช่วงเวลาที่นักศึกษาต้องการให้ออกอากาศคือ 06.00 - 06.30 น. และ 18.30 - 19.00 น. ความยาวของรายการแต่ละรายการควรจะยาว 30 นาที รูปแบบรายการวิทยุที่นักศึกษาชอบตามลำดับ คือ สนทนา - โต้ตอบ สัมภาษณ์ และบรรยาย นักศึกษาต้องการให้เสนอรายการวิทยุที่มุ่งส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ชีวิตมากกว่ารายการวิทยุที่ให้ความรู้ในเรื่องเนื้อหาวิชาโดยตรง นักศึกษาอ่านบทเรียนในคู่มือเรียนก่อนฟังรายการวิทยุจะทำให้เข้าใจบทเรียนได้ดีกว่า และรายการวิทยุที่จัดได้ดี คือ วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ส่วนวิชาวิทยาศาสตร์นั้นควรแก้ไข

ในปี 2524 Robert S. Griffin (1981 : 18 - 26) ได้ทำการประเมินผลโครงการการศึกษาทางวิทยุไปรษณีย์ในประเทศไทย ผลปรากฏว่า

ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ และภาคกลาง การวางแผนยังไม่รัดกุมเพียงพอและเครื่องมือในการสำรวจความต้องการของผู้เรียนไม่ได้รับการทดสอบก่อนนำไปใช้ การออก

อากาศรายการวิทยุรายการละ 2 ครั้ง จะได้รับความพอใจมากกว่าการออกอากาศรายการ
ละ 1 ครั้ง การส่งคู่มือให้กับผู้เรียนช้าเกินไป

ภาคเหนือ การเรียนการสอนใช้การฟังวิทยุ ศึกษาจากบทเรียน และการพบ
กลุ่ม ซึ่งนักศึกษาเห็นว่า รายการวิทยุและการพบกลุ่มมีความสำคัญเท่ากัน ศูนย์การศึกษานอก
โรงเรียนภาคเหนือมีการวางแผนผลิตรายการวิทยุไว้อย่างดี แต่บางรายการยากเกินไปและ
การติดต่อระหว่างผู้เรียนกับศูนย์ทำได้ช้ามาก

ภาคใต้ ผู้เรียนมีความสนใจวิชาชีพน้อย การพบกลุ่มทำได้ยาก โดยเฉพาะ
การกำหนดจำนวนนักศึกษาในแต่ละกลุ่ม 30 คนขึ้นไปไม่ค่อยเหมาะสมกับผู้เรียนในบางท้องถิ่น
รายการวิทยุเสนอตามความต้องการของผู้เรียน การบริหาร และการจัดการทำได้ยาก การ
จัดกลุ่มไม่ได้รับความสำเร็จเท่าที่ควร

สมมิตร โชติแก้ว (2525 : จ - ฉ.) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษา
พฤติกรรมการรับฟังวิทยุกระจายเสียงและความต้องการรายการวิทยุเพื่อการศึกษาออกโรง-
เรียนของประชาชนใน เขต เมืองและ เขตชนบทจังหวัดพิษณุโลก" ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนใน เขตเมืองส่วนใหญ่ เลือกฟังรายการโดยวิธีหมุนทาสลับไปเรื่อย ๆ
มีจุดมุ่งหมายในการฟังวิทยุเพื่อติดตามข่าวสาร รับฟังวิทยุระหว่างเวลา 6.00 ถึง 9.00 น.
และ 18.00 - 21.00 น. รับฟังวิทยุที่บ้านขณะที่ทำงานอื่นไปด้วย ชอบฟังเพลงไทยสากล
ละครวิทยุ ข่าวการเมือง และการศึกษา
2. ประชาชนใน เขตชนบทส่วนใหญ่ เลือกฟังรายการวิทยุโดยหมุนทาสลับไปเรื่อย ๆ
เช่นเดียวกับประชาชนใน เขตเมือง มีจุดมุ่งหมายในการฟังวิทยุเพื่อความบันเทิง รับฟังวิทยุ
ระหว่างเวลา 6.00 - 9.00 น. และ 16.00 - 18.00 น. รับฟังวิทยุที่บ้านขณะที่ทำงาน
อื่นไปด้วย ชอบฟังเพลงลูกทุ่ง ละครวิทยุ ข่าวท้องถิ่น และรายการส่งเสริมการเกษตร
3. ประชาชนใน เขตเมืองส่วนใหญ่ต้องการ เนื้อหา เกี่ยวกับกฎหมายป้องกันตนเอง
และทรัพย์สิน การทำอาหารและขนม ความเคลื่อนไหวของราคาสินค้า การสหกรณ์ การใช้ยา
หลักโภชนาการ การให้บริการของรัฐ ต้องการให้ออกอากาศรายการที่สนใจครั้งละประมาณ
1 ชั่วโมง ชอบผู้ดำเนินรายการที่เป็นเพศชาย วัยกลางคน พูดคุยเป็นกันเองกับผู้ฟัง พูดมีสาระ

และแทรกอารมณ์ขันบ้าง

4. ประชาชนในเขตชนบทส่วนใหญ่ต้องการเนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันตนเองและทรัพย์สิน การวางแผนการใช้จ่ายในครอบครัว ความเคลื่อนไหวของราคาสินค้า การหาเงินทุน การสหกรณ์ โภชนาการ และการวางแผนครอบครัว การให้บริการของรัฐ ต้องการรับฟังรายการที่สนใจครั้งละประมาณ 1 ชั่วโมง ชอบผู้ดำเนินรายการเป็นเพศชาย วัยกลางคน พูดคุยแบบ เป็นกันเองกับผู้ฟัง หูดีมีสาระและแทรกอารมณ์ขันบ้าง

ในปีต่อมา วีระ ศรีขาว (2526 : จ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการรายการวิทยุเพื่อการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" ผลการวิจัย พบว่า

1. ผู้เรียนส่วนใหญ่สนใจฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษาทางวิทยุไปรษณีย์ และเห็นว่า รายการวิทยุมีประโยชน์ต่อการเรียนมาก นอกจากนั้น เนื้อหาของรายการวิทยุที่จัดออกก็ตรงกับความต้องการ ตลอดทั้งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ผู้เรียนส่วนใหญ่ต้องการให้ออกอากาศรายการวิทยุในช่วงเวลา ตั้งแต่ 18.00 - 21.00 น. ของทุกวัน โดยออกอากาศรายการละ 30 นาที จำนวนครั้งในการออกอากาศผู้เรียนต้องการให้ออกอากาศรายการละ 2 ครั้ง

3. เนื้อหาของรายการวิทยุผู้เรียนต้องการให้ เป็นความรู้ เสริมความรู้ในบทเรียน และมีการสอดแทรกคติธรรมและความคิด เข้าไปในรายการวิทยุด้วย

4. รูปแบบรายการวิทยุเพื่อการศึกษาทางวิทยุไปรษณีย์ ผู้เรียนต้องการให้เป็นรูปแบบประเภท บรรยาย อธิปรัาย ละคร สารคดี สนทนาโต้ตอบ คุยกับผู้ฟัง และตอบปัญหา

5. ปัญหาของผู้เรียน ส่วนใหญ่คือ เวลาออกอากาศรายการวิทยุเพื่อการศึกษาทางวิทยุไปรษณีย์ตรงกับเวลาทำงานของผู้เรียน จึงไม่สามารถรับฟังรายการวิทยุได้ทุกครั้ง เพราะต้องทำงานที่ไม่สามารถรับฟังรายการวิทยุได้ ส่วนปัญหาของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกี่ยวกับการผลิตรายการวิทยุ คือ ปัญหาด้านบุคลากร การบริหาร และการประสานงาน เป็นส่วนใหญ่

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับวิทยุเพื่อการศึกษาในประเทศไทยส่วนใหญ่แล้วจะ ใช้วิทยุ เป็นสื่อการศึกษานอกระบบ และเป็นการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา ผลของการ

ใช้วิทยุเป็นสื่อการศึกษา เช่น รายการวิทยุโรงเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
ได้ผลดี ฟังแล้วสามารถเข้าใจได้ง่าย ส่วนรายการวิทยุเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษา
โดยเฉพาะที่เป็นการศึกษา นอกกระบวนยังไม่มีผู้ใดศึกษาไว้ และรายการ เสริมความรู้วิชาชุดครู
ทางวิทยุไปรษณีย์ ก็ยังไม่มีการประเมินรายการเช่นเดียวกัน จากการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการ
กองส่งเสริมวิทยฐานะครู ถึงแนวโน้มของการจัดดำเนินงานรายการ เสริมความรู้วิชาชุดครู
ทางวิทยุไปรษณีย์ ในอนาคตคาดว่าจะได้เวลาสำหรับออกอากาศมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้
และจะมีศูนย์ตามต่างจังหวัด เพื่อเป็นที่พบกันระหว่างครูประจำการที่สอบวิชาชุดครูกับอาจารย์
ผู้สอน และหวังว่าการให้การศึกษาแก่ครูประจำการในอนาคตคงก้าวไปสู่การใช้สื่อการสอน
ทางโทรทัศน์อีกด้วย และจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาแล้ว
จึงเป็นเพียงแนวทางในการศึกษาความคิดเห็นของครูประจำการ เกี่ยวกับรายการ เสริมความ
รู้วิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ ของ กองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย